

СТЕНОГРАМА

Засідання Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин
16 грудня 2020 року

Веде засідання голова Комітету ЛУБІНЕЦЬ Д.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. От що означає, давно не проводити в нашому залі засідання.

Доброго дня, шановні колеги, запрошені! У нас на засіданні, на даний час, присутні вже 10 народних депутатів, а, отже, у нас є кворум, засідання оголошую відкритим.

Шановні колеги, вам був надісланий порядок денний на сьогоднішнє засідання, де планується розглянути три законопроекти, по яким у нас є наш комітет головний, та три проекти, які ми повинні розглянути та надіслати наш висновок до головного комітету. У нас зразу будуть пропозиції до порядку денного по узгодженій позиції автора народного депутата Тарасенка Тараса Петровича та наша спільна, з сьогоднішнього засідання знімається третє питання, ми його сьогодні не розглядаємо, даний законопроект. Автор народний депутат Тарас Петрович Тарасенко не заперечує. Дуже вам дякую.

Отже, у нас залишається два законопроекти, де ми є головними, та три законопроекти, де ми є неголовними. П'яте питання ми знімаємо, бо він був проголосований вже в сесійні залі, я думаю, що всі присутні голосували за цей законопроект, де ми ще на рік продовжили термін Закону "Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей", отже, актуальність його втрачена.

І звертаю вашу увагу, що питання номер шість і питання номер сім – 3986 і 3986-1, є два альтернативних законопроекти, тому ми будемо їх розглядати як фактично одне питання.

Традиційно буде питання "Різне", в якому у нас буде можливість все обговорити.

Якщо заперечень немає, ставлю на голосування затвердження порядку денного. Прошу проголосувати

Хто – за? Дякую.

Народний депутат Мустафа Джемільєв, проголосуйте, будь ласка.

ДЖЕМІЛЄВ М. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Рішення прийнято одногосно.

Переходимо до першого питання. Проект Закону України про внесення змін до статті 12 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" щодо встановлення альтернативної підсудності справ, учасники яких проживають на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, (реєстраційний номер 3048), поданий народними депутатами України Горбенком, Тарасенком, друге читання.

Шановні колеги, цей законопроект був поданий народними депутатами членами нашого комітету, він є абсолютно логічним. Ми за нього проголосували в першому читанні та другого читання до нашого комітету надійшло 14 поправок та пропозицій. Із вказаними правками ви мали змогу ознайомитись, є порівняльна таблиця.

Я дуже коротко вам скажу, що ми пропонуємо з поправок: 2 врахувати, 3 врахувати редакційно, 3 врахувати частково та 6 – відхилити. Не буду зупинятись на якихось окремих поправках. Якщо будуть інші пропозиції, шановні народні депутати?

Якщо інших пропозицій немає, то я ставлю на голосування відхилити поправки номер 4, 10, 11, 12, 13 та 14. Прошу голосувати.

Хто – за? Дякую. Пане Мустафа, ми вас бачимо, дуже дякую. Рішення прийнято одногосно.

І тоді пропоную затвердити остаточну редакцію законопроекту, запропоновану комітетом, та рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до статті 12 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" щодо встановлення альтернативної підсудності справ, учасники яких проживають на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя (реєстраційний номер 3048) за результатами розгляду прийняти в другому читанні та в цілому. Прошу проголосувати за дану пропозицію.

Хто – за? Дякую.

Пане Мустафа, ми вас не бачимо, проголосуйте, будь ласка. Ми голосували за затвердження законопроекту з поправками і рекомендували Верховній Раді прийняти в другому читанні та в цілому. Дякую. Ви – за. Рішення прийнято одногосно.

Переходимо до другого питання порядку денного. Проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про засади внутрішньої та зовнішньої політики" щодо актуалізації деяких положень. (реєстраційний номер 3666) (від 16.06.2020 року), внесений народними депутатами України Умеровим, нашим колегою, Рустемом Енверовичем та іншими.

Законопроект розроблено з метою актуалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у зв'язку зі збройною агресією зі сторони Російської Федерації. Я не буду зупинятись на основних положеннях, зразу надам слово автору даної законодавчої ініціативи. Будь ласка.

УМЄРОВ Р.Е. Колеги, доброго дня всім, радий бачити. У нас (я просто нагадаю, ми вже з вами проходили це), у нас сьомий рік поспіль йде вже збройна агресія, і засади зовнішньої і внутрішньої політики є основним сигналом для всіх ЦОВВ, для того, щоб вони знали, що є окуповані території, щоб вони піклувалися цими окупованими територіями, знали, хто ворог, хто друг.

Я знаю, що в ГНЕУ були деякі рекомендації, але це видання більш нардепів, і я вважаю, що тут треба актуалізувати ці питання. Актуалізацію цих питань я зазначав раніше, тобто для мене є червоні лінії, люди повинні знати про окуповані території, про Азово-Чорноморський регіон, про АТО, ООС, про членів сімей загиблих людей, про ВПО, про міжнародну підтримку і відповідальність Росії. Тобто ці засади просто актуалізують питання, якими ми займаємося вже сьомий рік поспіль. Тому прошу підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, я знаю, що багато з вас звернули увагу про те, що є зауваження з боку ГНЕУ. Але є пропозиція все ж таки проголосувати за те, щоб включити до порядку денного четвертої сесії Верховної Ради дев'ятого скликання та за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу, а ті рекомендації, на які звертає увагу ГНЕУ, доопрацювати між першим і другим читанням.

Будуть інші пропозиції, шановні народні депутати? Якщо інших пропозицій не буде, то ставлю на голосування рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до Закону України "Про засади внутрішньої та зовнішньої політики" щодо актуалізації деяких положень (реєстраційний номер 3666) включити до порядку денного четвертої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу. Прошу голосувати.

Хто – за? Дякую. Рішення прийнято одногосно.

Переходимо до наступного питання. Проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо джерел забезпечення державних гарантій здобувачам освіти (реєстраційний номер 4340), внесений народними депутатами України Новинським Вадимом Владиславовичем та іншими.

Головним комітетом з розгляду цього законопроекту визначено Комітет з питань освіти, науки та інновацій, наш комітет не є головним.

Але коротко. Завдання даного законопроекту – це встановлення державою соціальних гарантій та пільг щодо забезпечення гарячим харчуванням пільгових категорій здобувачів освіти. Наразі фінансуються за рахунок місцевих бюджетів, без відповідних компенсацій з державного бюджету. Як зазначено у пояснювальній записці, цілі і завдання законопроекту – підвищення рівня соціального захисту з боку держави пільгових категорій здобувачів освіти.

Пропонується внести ряд змін до законів України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб", "Про освіту", Закону України "Про дошкільну освіту", якими встановлюється, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, у підпорядкуванні яких перебувають державні і комунальні заклади освіти, забезпечують безоплатним гарячим харчуванням пільгові категорії здобувачів освіти за рахунок коштів державного бюджету. Фактично на даний час все це відбувається за рахунок місцевих бюджетів, а цим законопроектом ми пропонуємо прописати, що всі пільгові категорії населення повинні отримувати ці послуги за рахунок державного бюджету. Причому порядок розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами визначається з урахуванням, в тому числі потім з урахуванням цієї послуги.

Хочу проінформувати, що на адресу нашого комітету надійшов лист від Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування "Асоціація міст України", які підтримують. Безумовно, ця асоціація складається з

представників місцевого самоврядування, і вони підтримують прийняття даного законопроекту.

Якщо ми будемо казати, як це буде відбиватись на державному бюджеті, приведу єдину цифру. Наприклад, місто Маріуполь. За даними Асоціації міст України, така чисельність людей, які підпадають під дію даного закону, під 50 тисяч осіб. І автоматично це в рік тільки на місто Маріуполь приблизно 314 з половиною мільйонів гривень.

Дійсно, це є проблема, держава взяла додаткові зобов'язання нібито на себе, але переклала на місцеві бюджети. З урахуванням, що відбувається з державним бюджетом, хотів би почути вашу думку, шановні народні депутати. Логіка абсолютно зрозуміла, і ми не можемо залишити цих людей без підтримки, на даний час вони цю підтримку отримують, але з місцевих бюджетів. І якщо ми будемо приймати цей законопроект, ми це перекладемо на державний бюджет.

Прошу висловлюватись, у кого є якісь думки і побажання по даній законодавчій ініціативі. Будь ласка.

Будь ласка, народний депутат Рустем Умеров.

УМЕРОВ Р.Е. Є політична, а є державницька позиція. Сьогодні мав теж розмову і у Верховній Раді, тобто я вважаю, що треба допомагати місцевим бюджетам, якщо потрібно, Кабміну тоді треба вирішувати, щоб додатково надавали гроші або субвенції якісь регіонам. Я вважаю, що внутрішньо переміщені особи і наша державницька позиція повинна бути не політичною, а державницькою, тобто підтримувати. Це моя особиста позиція.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

ГОРБЕНКО Р.О. Згідно реформи децентралізації, яку ми підтримали у цьому році, з наступного року кошти з державного бюджету, деяка

кількість коштів з державного бюджету, переходить до міських бюджетів і до ОТГ, бюджетів ОТГ. І я думаю, тобто маю таку думку, що з одного кошика перекладати в другий кошик, коли державний бюджет вже передав деякі кошти до міст, і ще розвантажувати міські бюджети, я не бачу, доцільно це чи ні.

Я пропоную, що у разі, коли у міського бюджету не вистачає коштів до цієї програми, тоді субвенцію підтримати, з державного бюджету підтримати ці міські бюджети. Але на законодавчому рівні перекладати ці розходи на державний бюджет недоцільно, а ми знаємо, що Державний бюджет на наступний рік вже прийнятий і змінам не підлягає. Тому я пропоную доопрацювати і наразі, коли не хватає у міські бюджети коштів, тоді доцільно дати субвенцію з державного бюджету на цю програму.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Зрозуміло.

Будь ласка, народний депутат Неллі Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Доброго дня! Я так розумію, що логіка даної законодавчої ініціативи полягає в тому, що у нас нерівномірне використання коштів іде між різними регіонами України. Тобто якщо ми говоримо по цьому гарячому харчуванню на Донецьку і Луганську області, які є підконтрольними, то воно є дуже великим. В той час, як у Львівській, Тернопільській і Рівненській, до прикладу, це навантаження є абсолютно незначним для місцевих бюджетів, і тому вони це, власне, витримують.

Тому ми все ж таки як Комітет з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій саме Донецької і Луганської областей маємо підтримати ті області, за які ми власне відповідаємо в межах роботи нашого комітету. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановні колеги.

У нас є дві пропозиції, можливо, спробуємо знайти якусь спільну позицію. Безумовно, те, про що сказала народний депутат Неллі Яковлева, є абсолютно правильним, тобто цей законопроект повинен в першу чергу підтримувати ті бюджети, на які поклали величезні додаткові навантаження.

Тому у нас є пропозиція або прийняти повністю, як воно є в першому читанні і за основу. Є пропозиція знайти якийсь компроміс, а саме, ми можемо з урахуванням нашої пропозиції в першому читанні прийняти за основу, а до другого читання внести правку, що це стосується в першу чергу або там це стосується місцевих бюджетів Донецької, Луганської і прикордонних областей, можливо, Херсонської, підготуватись і подати цю поправку між першим і другим читанням, як від комітету. Приймається пропозиція?

Будь ласка.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Оскільки ми не головний комітет, а тільки рекомендуємо головному комітету, то я думаю, що наша позиція має бути стратегічно сильною і вимагати ми маємо більшого.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло, тобто потрібно проголосувати якесь спільне рішення нашого комітету. Безумовно, тоді...

ЯКОВЛЄВА Н.І. Але Комітет освіти вже визначився.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді приймаємо? В нас єдине було, пропозиція від народного депутата...

ГОРБЕНКО Р.О. В цілому чи приймаємо?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я можу ставити...

ГОРБЕНКО Р.О. Тобто дві пропозиції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, дві пропозиції. Я можу ставити на голосування, голосуємо тоді по тому, як надходили пропозиції.

Перша пропозиція була підтримати. Якщо вона не набере... Підтримати даний законопроект. Якщо вона не набере достатньої кількості голосів, то ми переходимо до другої пропозиції народного депутата Руслана Горбенка щодо відправлення на доопрацювання.

Отже, ставлю на голосування пропозицію звернутись до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій з пропозицією рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо джерел забезпечення державних гарантій здобувачам освіти (реєстраційний номер 4340), внесений народними депутатами України Новинським та іншими, за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу. Прошу голосувати.

Хто – за? 10. Хто – проти? Утримався? Один утримався. Рішення прийнято. Дякую, шановні народні депутати.

Переходимо до наступного питання. Як я і казав, два законопроекти 3986 і 3986-1, пропоную розглянути спільно, бо це альтернативні законопроекти.

Отже, в чому суть, шановні народні депутати. Цей законопроект основний, поданий урядом, він є урядовий законопроект і спрямований на поступове виведення з обігу паспорта громадянина України у формі книжечки зразка 1994 року. А альтернативний до нього, навпаки, спрямований на відновлення права громадян на отримання паспорта громадянина України у формі книжечки.

На засідання комітету ми запросили представників Міністерства внутрішніх справ. Ми запросили, але у нас їх немає. Цікаво: самі зацікавлені

в тому, щоб ми прийняли даний законопроект, але чомусь не приєдналися до нашого засідання.

Отже, я дуже коротко тоді. Всі ми повинні...

НАУМЕНКО Н.М. Шановний пане Дмитро! Тут є представник Державної міграційної служби України, яка найбільше, мабуть, зацікавлена в ухваленні цього законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А я до вас ще не дійшов, я знаю, що ви є. Дякую.

Я дуже коротко, шановні народні депутати. В чому є проблема? Проблема в тому, що є категорія людей, які категорично не хочуть відмовлятися від паспортів традиційних, у формі оцієї паперової книжечки. І є навіть звернення до Європейського суду з прав людини, де нам зазначається, що у людини повинен бути вибір все ж таки.

Я скажу свою точку зору, що з урахуванням того, що у нас відбувається в державі, постійна діджиталізації, я особисто можу сказати, що додаток "Дія", я можу всім показати, зі здивуванням для себе, там знайшов і свій паспорт і свої права, і свідоцтво про реєстрацію транспортних засобів, і навіть свідоцтва про народження двох своїх дітей, тобто я бачу, як це працює, абсолютно чітко і логічно.

І саме головне, я надам можливість виступити представнику Державної міграційної служби, я зранку спілкувався особисто з головою. І він сказав мені одну тільки цифру, про яку я хотів сказати вам, що в рік відкривається кримінальних проваджень за підробку саме паспортів через те, що вони залишаються в такому вигляді, в паперовому вигляді, 14 тисяч кримінальних справ. І єдине, як вони можуть це подолати, це якраз оцей електронний реєстр і електронний вигляд паспортів.

Це дуже коротко, я не буду зупинятись на конкретних рішеннях Європейського суду з прав людини, я вам про це сказав, що дійсно вони є. Я

пропоную зразу надати можливість виступити представнику Державної міграційної служби, і потім перейдемо до обговорення.

Так, будь ласка.

НАУМЕНКО Н.М. Дякую, пане Дмитро.

Доброго дня, шановні депутати! Насправді ....., тому що дійсно на сьогоднішній день, тільки на сьогоднішній день понад 17 активних кримінальних справ щодо незаконної видачі паспорт-книжечки. Але ми продовжуємо спільно з Національною поліцією та зі Службою безпеки працювати в цьому напрямку, моніторити всі підстави видачі паспорт-книжечки, які були видані раніше. І вже є факти, коли ми проводимо службові перевірки, службові розслідування і також виявляємо факти незаконної видачі паспорт-книжечки.

Дійсно, законопроект про паспорт громадянина України у формі книжечки передбачає скасування Постанови Верховної Ради від 1992 року, якою було затверджено положення про паспорт-книжечку та встановлено строк дії паспорт-книжечки до досягнення особою або 25-річного віку, або 45-річного віку, після чого паспорт-книжечку необхідно буде обміняти на ID-картку. Разом з тим, якщо особа по досягненню 45-річного віку встигла до цього часу вклеїти в паспорт-книжечку, всі паспорти будуть чинні протягом фактичного життя особи.

Взагалі скасування цієї постанови та перехід виключно на ID-карти – це є абсолютно логічним кроком, спрямованим на наповнення єдиної ..... громадян актуальними даними громадян, в тому числі і біометричними. Сьогодні в цьому реєстрі понад 6 мільйонів ID-карток виданих, і ми розуміємо, що це дуже допомагає всім ідентифікувати осіб і не використовувати чужу особистість. Також це дозволить підвищити безпеку документів громадян України, як то відповідає вимогам ІКАО, і також дозволить знизити ризики незаконного документування іноземних громадян.

Тому що ви всі не один раз чули про те, що і на території Сирії вбивають громадян із нашими документами ....., і на території України, і на території Євросоюзу.

І, до речі, коли розроблявся цей законопроект, ми моніторили практику Євросоюзу, тобто жодна країна світу не має практики одночасної видачі і ID-карток, і паспортів у формі книжечки. То є абсолютно логічний і поступовий розвиток, як було сказано, діджиталізації та розвитку інформаційних систем будь-якої країни.

Тому дійсно ми дуже просимо підтримати зазначений законопроект, тому що це ще буде одним кроком до безпеки документів. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні народні депутати, перед нашими виступами я хотів би ще вам повідомити, що у висновку ГНЕУ є зауваження до проекту. На їхню думку, відповідні зміни слід вносити до Закону України "Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус". При цьому я можу вам сказати, я особисто не розумію, чому на це звертає увагу ГНЕУ, на який закон саме вносити зміни. Якщо, в принципі, логіка регулювання не міняється, то яка різниця, якщо автор даної законодавчої ініціативи бачить так, що внесення саме в цей законопроект. Тобто я тут не бачу жодних суперечностей, скажемо так.

Комітет з питань бюджету ухвалив рішення, що проект закону України не має впливу на показники бюджету.

І по альтернативному. Висновок ГНЕУ, теж висловлюють зауваження і пропозиції до проекту. Але при прийнятті рішення, звертаю вашу увагу, що ми або підтримуємо урядовий за логікою "не підтримуємо альтернативний", або навпаки, знову ж таки, це я хотів би почути від вас, на яке рішення комітету ми будемо виходити.

Хто бажає висловитись? Будь ласка, народний депутат Тарас Петрович Тарасенко.

ТАРАСЕНКО Т.П. Я ознайомився з обома законопроектами, і там є такий нюанс, що вони не вирішують окрему проблему, якщо людина все-таки бажає отримати паспорт книжечкою. Які умови? Тобто насправді та справа, і Людмила Леонтіївна Денісова може зараз підтвердити, по якій ми зустрічались, проблема з людиною релігійною, Хруником, по якій ми вже говорили. Фактично вона і стосується того, що людина захотіла отримати паспорт книжечкою і на даний час цього не може зробити. Тому ці законопроекти ніяким чином цю проблему не вирішують знову-таки. І якщо вже Кабінет Міністрів розробляє законопроект, то доречно і подумати над цією проблемою.

Тому я би обидва законопроекти відправив би на доопрацювання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні народні депутати, хто ще бажає висловитись по даному питанню? Будь ласка.

КОПИЛЕНКО О.Л. Цей аргумент Державної міграційної служби, що ніде в інших країнах такого немає, я не думаю, що це для нас може бути підставою для того, щоб ми не продовжували наші фантазмагоричні експерименти в нашому державотворенні. Це не проблема, якщо це буде влаштовувати наших громадян, якщо це буде сприйнято суспільством, то можливі різні варіанти. Тому я підтримую свого колегу Тараса Тарасенка, і я думаю, що варто це відправити на доопрацювання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександрє Любимовичу, за вашу позицію.

Якщо з народних депутатів більше немає бажаючих висловитися, я пропоную по даним двом законопроектам почути позицію Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Людмили Леонтіївни Денісової. Вона, як завжди, присутня з нами на засіданні.

Будь ласка, Людмילו Леонтіївно, ми би хотіли почути вашу позицію з приводу двох законопроектів: один законопроект 3986 і 3986-1 (альтернативний) з приводу того, що в громадян у майбутньому або повинен залишитися тільки електронний паспорт і поступово, щоб не було можливості у громадян мати традиційний паспорт у формі книжечки, або навпаки – альтернативний залишає назавжди для будь-кого паспорт у формі книжечки. З врахуванням того, що ми знаємо, і сьогодні я інформував народних депутатів, що є рішення Європейського суду з прав людини по цим питанням, дуже хотілося б почути вашу позицію, як ви відноситеся до даних законодавчих ініціатив.

ДЕНІСОВА Л.Л. Ми, звичайно, ... до двох законодавчих ініціатив, і там, де розробник є ....., і там, де є народні депутати, до альтернативного. І прийшли до висновку, що все ж таки ми підтримуємо законопроект, який розроблений Кабінетом Міністрів України, тому що все ж таки у нас іде процес заміни на електронну картку, і діджиталізація в цій державі відбувається, тому, безумовно, ми підтримуємо, що книжечка буде до тих пір, поки вона ще залишається, і при тих умовах, які висловлені в законопроекті 3986: якщо немає пошкоджень або відомісті не змінені, або ще... при всіх цих умовах. Тому що на сьогоднішній день наразі тими книжечками наші громадяни України ..... та подорожують до країн, які не потребують ще ... *(Не чути)*

Але я тут хочу підтримати і колегу свого Тараса Тарасенка, який говорив про те, що питання не вирішено ..... От ми стукнулись з питанням щодо всім відомого Хруніка, вже така подія відбувається

..... інший суддя все ж таки прийме рішення на користь, що вже тієї дитини, яка не може отримати взагалі в 24 роки будь-якого паспорту, будь-якої карточки... Але, я думаю, що можна це зробити до другого читання.

Дякую, шановні народні депутати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Бачив руку, хоче ще прокоментувати представник Державної міграційної служби. Будь ласка.

І скажіть нам зразу, чи можемо ми, на вашу думку, через поправки між першим і другим читанням щодо вашого законопроекту внести зміни, щоб все ж таки у людини, яка бажає отримати тільки паперовий паспорт, з'явилася така можливість.

НАУМЕНКО Н.М. Дивіться, шановний пане Дмитре, шановні народні депутати, приймаючи Закон про ЄДДР, держава вже визначила стратегію видачі таких документів і стратегія напрямків розвитку таких документів. Ми всі погодилися з тим, що ці документи будуть... ID-картки. Не можна, щоб у державі подвійно функціонувала видача двох видів документів, які мають одну і ту саму там фізичну значущість: і паспорт у формі ID-картки, і паспорт у формі книжечки. Тобто це апріорі неможливо. Ми можемо говорити про те, що ті документи, які були вже видані у формі паспорта-книжечки, вони будуть діяти. Ми не можемо робити два державних замовлення ..... поліграфкомбінати "Україна" у формі паспорт-книжечки і у формі ID-картки. Апріорі розуміючи про те, що данні із паспорт-книжечки не будуть вноситися в ЄДДР, не буде братися біометрія, ми не зможемо людей ідентифікувати. Тобто апріорі ми створюємо досить високі кримінальні ризики і корупційні ризики в тому числі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вибачаюсь, ви, мабуть, не...

НАУМЕНКО Н.М. Ми можемо говорити про вже видані і діючі документи. Але говорити про те, що ми будемо видавати паралельно два види документів і буде паралельно в державі функціонувати два закони, які регулюють одне і те саме питання, це апріорі неможливо, це суперечить логіці побудови взагалі розвитку держави... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, ви неправильно зрозуміли запитання. Запитання було в наступному, що у нас багато судових спорів є через те, що люди через релігійні переконання не хочуть проходити біометричні дослідження і отримувати ID-картку. От питання було саме в тому, що закон, який розроблений Кабінетом Міністрів, я розумію, за участю вашого органу, він не передбачає таких умов. Тобто він обмежує осіб з релігійними переконаннями на отримання паспорту книжечкою, що вони, в принципі, зазначають. І зараз таких судових процесів є. От питання... відповідь не про два паспорти, а про один паспорт і умови його отримання саме для таких громадян України.

НАУМЕНКО Н.М. Дякую за запитання.

Ми не говоримо про те, що буде одночасно видаватись... одній людині може надаватися два паспорти у формі книжки, у формі ID. Ми говоримо, що апріорі, якщо держава вже сказала, так, Закон про ЄДДР і, так, що в нас функціонує паспорт громадянина України в формі ID-картки, не може такий паспорт функціонувати у формі книжечки.

Якщо говорити про релігійні переконання громадян, ми спілкувалися з колегами з усіх країн Європейського Союзу, не тільки Європейського Союзу, така проблема вона обговорювалася при переході європейських країн з паперових паспортів на ID-картки. Але якщо держава сказала, що стратегія

така, то стратегія може бути виключно така, і ніякої іншої альтернативи бути не може.

Ми всі розуміємо... Ми спілкувалися з особами, які позиціонують себе як там по релігійним переконанням. Але всі вони мають, ми всі розуміємо, що це цифровий код і так далі, і тому подібне. Переважна більшість з них має ідентифікаційні коди, переважна більшість з них має закордонні паспорти, і це ніяк не порушує їх право на релігійні переконання або на свободу висловлення думок, релігійне переконання і так далі, і тому подібне. Давайте говорити, як воно є. Тільки невелика купка людей, невелика кількість людей, які взагалі відмовилися і від ідентифікаційного коду, і від ID-картки, тому що багато людей з релігійними переконаннями оформлюють ID-картки, і від закордонного паспорту. Куди ми заганяємо наших дітей, які потім не можуть отримати жодну послугу? Ладно дорослі, вони самі несуть за себе відповідальність, а не діти, яким по 13 років, яким здавати ЗНО, яким будувати державу, вони ..... назад, на 50 і більше років назад, тому що вони не можуть розвиватися і користуватися в тому числі і новими технологіями, які запроваджує держава.

Взагалі держава вже визначилась і депутати визначилися в Законі про ЄДДР. Про що ми з вами далі в цій системі ..... електронні документи, цифрові підписи і так далі, і тому подібне. Тому говорити в даному випадку про порушення прав на релігійні переконання не зовсім є доречно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я цілком погоджуюся з вашою стратегією і підтримую її. Проте поясніть, чому тоді ви програєте майже всі суди в окружному адміністративному суді з приводу того, щоб видати... Ваші відмови про видачу паспорта-книжечки всі скасовують, і ви видаєте все рівно паспорт-книжечку. Нам не потрібно нагружати і судову систему тоді.

НАУМЕНКО Н.М. Дякую за запитання. Хороше запитання.

Ми спілкувалися із членами Великої палати, які приймали цей ..... рішення. І воно було прийняте саме тому, що паралельно діяли два закони: *(Не чути)*. Верховна Рада про паспорт-книжечку *(Не чути)* апріорі інше рішення. Вони рекомендували... правове поле і дійшли до висновку, що наразі в цьому правовому полі існує два кардинально протилежні закони, якими регулюється видача паспорта громадянина України. Саме тому вони такі рішення і прийняли. І тому ми зараз суди вже, дійсно, по зразку приймають такі рішення. Як тільки Верховна Рада, дасть Бог, ухвалить цей законопроект, то вже відпаде підстава, по якій такі рішення приймаються. Це з того, що ми спілкувалися із членами суддівських інстанцій першого-другого апеляційного і з судовою палатою

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Я на цьому зупинюсь.

Шановні народні депутати, те, що зараз пролунало з приводу звернень до суду. Дійсно, в чому є проблема. У нас є рішення Великої палати Верховного Суду у справі (не буду номер справи зачитувати, дуже довгий) з висновком, що законодавець, приймаючи закон 1474-8, яким було внесено зміни до Закону № 5492-6, не дотримався вимог, за якими такі зміни повинні були бути зрозумілими і виконуваними, не мати подвійного тлумачення, не звужувати права громадян у спосіб, не передбачений Конституцією України, та не допускати жодної дискримінації у залежності від часу виникнення правовідносин з отриманням паспорта України.

Таким чином, фактично ми цей законопроект і розглядаємо, тому що прогалини в законодавстві є. І, дійсно, судді звертають увагу, що якщо б тоді, приймаючи закон, внесли автоматично зміни в інший закон, який ми це робимо цим законом, то проблем при розгляді судових справ не виникало. Тому це є, як би, знаєте, продовження. І тут є абсолютно логічним, і на це саме звертає увагу представник Державної міграційної служби.

Якщо немає більше бажаючих висловитись...

ЧИЙГОЗ А.З. Давайте голосувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, тоді... У нас є дві пропозиції: перша пропозиція підтримати... звернутись до, ми не є головним комітетом, отже, ми можемо прийняти рішення тільки звернутися, надіслати висновок до головного Комітету з питань правової політики щодо необхідності... Отже, або щодо підтримки та прийняття даного законопроекту в першому читанні за основу і в цілому, або та пропозиція, яку вніс народний депутат Тарас Петрович Тарасенко, якщо ви залишаєтесь на цій пропозиції, Тарасе Петровичу, щодо необхідності доопрацювання.

ЯКОВЛЄВА Н.І. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, це в попередньому. Тут у нас вже Тарас Петрович вніс.

Отже, шановні народні депутати в нас є дві пропозиції. Давайте я зразу по... Беремо законопроект, який подав уряд. Зразу з нього почнемо, а потім автоматично логічно ми будемо виходимо, як ми тут проголосуємо, з альтернативним.

Перша пропозиція. Ми звертаємося до головного комітету і за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу законопроект, поданий від уряду (реєстраційний номер 3986). Ставлю зразу цю пропозицію на голосування.

Прошу голосувати. Хто – за? 9 – за. Рішення прийнято. Хто – проти? Проти? Утримались? 3 – утримались. Рішення прийнято.

Тепер нам треба вийти на рішення по альтернативному 3986-1: або відправляємо на доопрацювання, або за результатами голосування в першому читанні відхилити.

Ставлю на голосування... Що, відхиляємо? Чи на доопрацювання? Ну, доопрацювання не має сенсу.

Тоді ставлю на голосування щодо законопроекту 3986-1 при зверненні до головного комітету наше рішення за результатами голосування в першому читанні відхилити. Ставлю на голосування.

Хто – за? Одноголосно. Дякую, шановні колеги.

Переходимо до наступного питання: про обрання голови робочої групи для напрацювання комплексних змін до Закону України "Про звернення громадян".

Шановні колеги, нагадую вам, що на попередньому засіданні в "Різному" я звернувся з інформацією про те, що потрібно створити таку робочу групу. І наскільки я пам'ятаю, народний депутат, наш шанований колега Олександр Любимович Копиленко, зголосився очолити дану групу, враховуючи свій досвід, що він працює якраз у цій тематиці, в цій сфері вже дуже довгі роки.

Чи не змінилася ваша позиція, шановний народний депутате Олександр Любимовичу?

КОПИЛЕНКО О.Л. Ні, абсолютно не змінилася. Більше того, я би сказав, що народилися нові думки, які давно вже вирували в голові. Якщо є хвилинка, з цього приводу.

Справді, цей закон 96-го року, його передісторія дивна. Чому його ухвалили одразу після Конституції, ніби європейської Конституції такий абсолютно, я би сказав, традиційно радянський закон. Бо тоді після Конституції, коли там з'явилася норма, що всі правовідносини вони перебувають у певній ..... віданні суду, судова система ще не була та вона, власне кажучи, і зараз не дуже до цього готова. Але на тій підставі ще й відомство стало відправляти назад ..... листи з пропозицією звертатися до суду. І це викликало необхідність ухвалити цей закон.

А зараз у ньому з'являється новий, як кажуть, елемент. З одного боку, ніби держава, представники держави, державні органи, вони вже доведені до такого стану, що кожен їхній рух може бути предметом відповідної заяви, особливо після Закону про доступ до публічної інформації. І виявляється такою ж абсолютно білою плямою і це так званий приватний ..... партнерство. З будь-якої приватної установи максимально з вами матиме справу молодший менеджер. А далі це вже як ..... там коли хтось побільше адміністраторів, і аналіз і все таке інше.

У мене є кілька зараз таких звернень громадян. І я бачу, яка це зараз загальнонаціональна проблема. І тому, з одного боку, ніби не дуже складний і першочерговий закон. Але є велика проблема і завдання нашого комітету.

Так що спасибі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександр Любимовичу.

Ставлю на голосування питання про обрання головою робочої групи з напрацювання комплексних змін до Закону України "Про звернення громадян" народного депутата України Копиленка Олександра Любимовича.

Прошу голосувати. Хто – за?

Дякую, шановні народні депутати. Рішення прийнято одногolosно.

Єдине, не бачу... Шановний народний депутат Мустафа Джемільев, проголосуйте, будь ласка.

Дякую. Рішення прийнято одногolosно.

Переходимо до питання "Різне". Шановні колеги, в мене є дві інформації, які я хочу до вас донести.

За дорученням Голови Верховної Ради України до комітету надійшло до розгляду звернення ..... з пропозицією щодо подання кандидатури народного депутата України, члена нашого комітету, Мустафи Джемілева на нагородження Нобелівською премією миру.

Статус Федерації Нобеля визначає осіб, що мають право висувати номінації на Нобелівську премію миру. Серед них, зокрема, члени національних парламентів. І відповідно до їхнього положення, так як народний депутат Мустафа Джемільєв є членом нашого комітету, саме ми повинні під цим підписатися.

Вважаю абсолютно правильною дану ініціативу. Від себе як від голови комітету буду першим, хто поставить свій підпис під даним листом. За це не потрібно голосувати. Це лист, під яким ми можемо всі підписатися. Вважаю, навіть у присутності шанованого нами всіма паном Мустафою Джемільєвим, Героєм України, що те, що він робив і робить і для України, і для миру, є абсолютно достатнім і правильним для того, щоб звернутись за отриманням даної високої премії номінації.

Дуже вам дякую. Це те, що я хотів сказати. Якщо є бажачі висловитися по даному... Будь ласка.

УМЄРОВ Р.Е. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Лист буде розміщений в СЕДО. Я зразу його підпишу. Всім членам комітету скину ссилку для підписання.

І друга інформація. Шановні колеги, на адресу нашого комітету надійшов лист від наших колег, Комітету з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва, з пропозицією провести 20 січня 21-го року спільні комітетські слухання на тему: "Зовнішньополітичні аспекти деокупації Криму: парламентський вимір".

Лист вам був всім надісланий на ознайомлення. Вважаю, що потрібно цю ініціативу підтримати. Якщо ніхто не заперечує, то наш секретаріат долучиться до проведення даної події – парламентських слухань. Знову ж

такий лист щодо приєднання буде надісланий всім. Прошу всіх за можливості приєднатись і висловити свою позицію щодо дуже важливої теми.

І хочу надати слово народному депутату Костянтину Івановичу Касаю.

КАСАЙ К.І. Дякую, пане головуючий.

Хочу, колеги, презентувати вам книгу, вона всім роздана, це автора Костянтина Бобрищева, назва цієї книги "В серці кричить війна". Сама назва говорить, мабуть, сама за себе. Будь ласка, перегляньте її. Це мій земляк, до речі, з міста Кобеляк. Тут розміщені фотографії у даній книзі з війни 2014 року. Хочу подякувати автору. І думаю, ми всі йому повинні подякувати, що людина займається такою справою.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо. Дійсно, всі члени комітету отримали дану книгу.

Я від себе, напевно, і від всіх нас хочу подякувати Костянтину Бобрищеву за те, що ви робите, за те, що видали таку книгу, яка є дуже важливою, дуже правильною. І з урахуванням, що наш комітет профільно займається тематикою війни і миру, я думаю, що це є абсолютно слушно, щоб ми як народні депутати, дійсно, вкотре переконалися, що є таке слово "війна". Дуже вам дякую.

Шановні колеги, чи є... Будь ласка, народний депутат пані Неллі.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Я дуже маленьке якраз у продовження літературної тематики. Там вже декілька разів нагадували, я ще один раз нагадаю, якщо зараз присутні члени комітету і помічники, в нас у кабінеті є література щодо перехідного правосуддя та діалогових практик, будь ласка, кому цікаво, зайдіть заберіть.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Будь ласка, народний депутат Рустем Умеров.

УМСРОВ Р.Е. Я дуже коротко. Просто закінчується рік, хотів нагадати, що я був головою групи по скасуванню Закону про створення вільної економічної зони. Хотів би попросити наш секретаріат поставити в плани.

Просто нагадаю хронологію попередніх подій, які були. Цей закон був прийнятий в 14-му році. У 18-му році вже за пропозицію нардепа Рефата Чубарова було запропоновано внести деякі зміни. У лютому 19-го року, коли наш комітет виїжджав... Вибачаюся, 9 лютого 19-го року Комітет з питань податкової і митної політики про цей закон як би зустрічалися, щоб скасувати. А потім ми в лютому 20-го року на виїзному засіданні нашого комітету прийняли рішення про створення цієї робочої групи. На жаль, після цього вже COVID зробив свої корективи. Ми попрацювали, отримали від ЦОВВів пропозиції. На жаль, з податковою і з комітетом ми ще будемо додаткові консультації проводити. І хотіли б, щоб це в плани поставили, щоб ми вже в січні-лютому це відрепортували і потім надіслали в профільний комітет.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні народні депутати, є ще у кого інформація? Якщо немає, всім повідомляю, що після закінчення нашого засідання комітету в нас буде нарада щодо підбиття підсумків по нашій діяльності за 20-й рік, яка буде проведена у мене в кабінеті.

З урахуванням того, що згідно календарного плану в цьому році, який вже минає, у нас більше не буде комітетських тижнів, не буде засідань нашого комітету, наші результати діяльності за 20-й рік ми підведемо і офіційно представимо на першому засіданні в 21-му році.

Можу від всіх сказати, що, на мій погляд, наш комітет справився з завданнями на цей рік. Ми плідно відпрацювали, провели виїзні засідання, показали всім приклад, як повинен працювати комітет. COVID не закінчився. Ми хотіли сьогодні знову ж таки всім показати, що наш комітет готовий збиратись і в офлайн-режимі. Бо, наприклад, я із здивуванням для себе почув, що у нас є комітети, які проводять тільки засідання офлайн, жодного засідання комітету вони не проводили онлайн. Я дуже не хотів, щоб ми тепер показували, що ми збираємося тільки онлайн. Отже, коли є потреба, ми збираємося, ви можете всі бачити, у нас є кворум. З урахуванням, що у нас є народні депутати, які не присутні тут, але вони завжди приєднуються онлайн, то це приклад, як і в умовах карантину повинні працювати всі комітети Верховної Ради України.

З урахуванням ситуації з COVID, хочу вам всім повідомити, що зараз керівник секретаріату нашого комітету знаходиться в лікарні. Валерію Євгеновичу, якщо ви нас почуєте, ми вам всі бажаємо здоров'я. Повертайтеся до нас скоріше живий, здоровий для того, щоб ми працювали далі.

І останнє, про що хотів я особисто сказати. Про те, що всі державні органи, які повинні бути при розгляді законодавчих ініціатив, які є профілем нашого комітету, ми будемо... Я не буду сьогодні зупинятися, хто повинен був бути на яких питаннях, але не приєднався. Вкотре хочу привести в приклад Уповноваженого Верховної Ради України Людмилу Леонтіївну Денісову, яка завжди працює з комітетом. Навіть коли її особисто немає по справах, то завжди присутні її представники. Тому це приклад, як повинні державні органи співпрацювати з комітетами Верховної Ради.

Дякую всім. У кого ще є бажання висловитися?

ГОРБЕНКО Р.О. Є бажання виступити. Дякую, колеги.

Це останнє засідання нашого комітету в цьому році. І є пропозиція, щоб на першому засіданні наступного року секретаріат нашого комітету

підготував план виїзних засідань, щоб ми спланували весну, літо, осінь по виїзним засіданням у Херсонську область, у Донецьку область та у Луганську області.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Приймається.

Якщо більше немає інформації, дякую всім. Засідання оголошую закритим.